

Intervju

Marcello Potocco V Ljubljani rojeni univerzitetni predavatelj in pesnik kljub italijanskemu imenu in priimku ni obvladal italijanščine vse do zaposlitve na Univerzi na Primorskem. Danes z ženo in s hčerko živi na Judovcu

»Zamejci me čukasto gledajo, ko rečem, da se mi zdi Trst odprt«

Marcello Potocco Zaboli ga, ko sliši, da se tudi otroci, ki imajo slovenske korenine, v igri pogovarjajo v italijanščini TEDESCHI/FOTODAMU@N

Peter Verč

TRST Italijansko ime in priimek zavajata. Pesnik in univerzitetni predavatelj Marcello Potocco se je rodil v Ljubljani. None, ki je z njim govorila po italijansko, ni razumel. Šele po zaposlitvi na Univerzi na Primorskem se je začelo njegovo približevanje Italiji. Danes z ženo in hčerko živi v Trstu. Vsi ti biografski podatki so bili hvaležna iztočnica za pogovor o marsičem: o Trstu, šolstvu, jezikovni kontaminaciji, (ne)smislu poezije ... In tudi o začudenju, da otroci v zamejstvu prepevajo partizanske pesmi.

Imate italijansko ime in priimek, a vaš naglas je »ljubljanški«. Lahko pojasnite?

Moj oče je iz Pirana. Nono je bil Italijan in tudi nona z menoj ni nikoli spregovorila slovensko, čeprav jaz italijanščine sploh nisem razumel. Nona je oddajala sobe za turiste in v eno od teh sob je prišla na dopust moja mama, Ljubljanka, po koreninah sicer z Gorenjskega. Takrat sta se spoznala z mojim očetom. Moja sestra se je še rodila v Kopru, a ker razmerje med snaho in taščo ni najboljše delova-

»
Nikoli ne bi mislil, da bo moja hči pela pri partizanskem spomeniku

lo, se je družina preselila. Oče, ki je delal v ladjedelnici v Izoli, je dobil službo v Ljubljani, kjer sem se deset let po sestri rodil jaz. Živeli smo v Domžalah, ko pa sem se osamosvojil, sem 16 let živel v Štepanjskem naselju, nakar sem prišel sem.

Kaj pomeni »sem«?
Najprej na Obalo.

V slovensko Istro torej.
Blizu Hrvatinov. Že leta 2006 sem kot predavatelj književnosti začel sodelovati z Univerzo na Primorskem, ko pa je tudi žena dobila službo na Obali, je selitev postala nujna. To je bila zame vrnitev h koreninam.

Kljub temu da niste rojeni ob morju, ste ta prostor čutili kot svojega?

Seveda. Ta vez je zmeraj obstajala, čeprav se nonota komaj spomnim in tudi nona je umrla razmeroma zgodaj.

Ampak zdaj živite v Trstu. Zakaj?
V Hrvatinih sva z ženo živel v najemniškem stanovanju. Tu nastopijo ekonomski razlogi.

Cena nepremičnin v Sloveniji?
Konkretno na Obali. Najina potreba je bila, da sva dovolj

hitro v Kopru oziroma v Izoli. Zamisel, da bi si poiskala stanovanje v Trstu, sva dobila od prijatelja. Bilo naju je tudi malo strah: žena je Štajerka in ni govorila italijanščine, tako kot niti najina takrat tri leta stara hčerka.

Kje ste našli stanovanje?
V Naselju sv. Sergija. Hecno, pristali smo le nekaj blokov stran od prijatelja, ki je dal idejo, da bi se preselili v Trst.

Kdaj je bilo to?
Leta 2019.

Sta z ženo kmalu po tem, ko je izbruhnil covid, obžalovala selitev glede na to, da je Italija ob prvem valu pandemije sprejela bistveno strožje ukrepe kot Slovenija?

Slovinci se s tem, kar ste rekli, nikakor ne strinjajo, ker mislijo, da so bili takrat najbolj bogi (se zasmije). Tisti večer, ko sva z ženo slišala, da bomo zaprti, sva za trenutek pomislila, da bi spakirala in šla k enim od staršev. Do polnoči nama je ostalo, recimo, pol ure. V nekaj minutah sva se odločila, da zaradi knjig in vsega, kar sva potrebovala za delo, ostaneva v Trstu. Takrat se je že omenjala možnost distančnega učenja.

Vaša pesem, ki govori o razmerah v pandemiji in je dostopna na spletu, je potemtakem nastala v Naselju sv. Sergija ...

Za nas, predvsem za najino hčerko, je bilo obdobje covida paradoksalno koristno. Hčerko sva novembra prepisala iz ankaranskega vrtca v Ricmanje, kjer so otroci v igri govorili izključno italijansko. To je hčerki povzročilo travmo, saj ni znala jezika. Med covidom sva jo zato, čeprav prezgodaj glede na starost, postavili pred TV, da je gledala risanke na RaiPlayju. S tem je osvojila dovolj jezika. Septembra, ko so se otroci spet videli med sabo, ni bilo več pomembno, kateri jezik uporabljajo pri igri.

Katero šolo obiskuje zdaj?

Mare Samsa v Domju, ups, pri Domju (se zasmije). Bolj ali manj ima iste sošolce kot v vrtcu. Priznam, da me včasih kar malo zaboli, ko slišim, da se tudi otroci, ki imajo slovenske korenine, v igri zelo pogosto pogovarjajo v italijanščini.

Poučujete književnost in pišete pesmi, zato vam je očitno slovenski jezik pri srcu ...

Ja, jasno (se zasmije).

No, zaupate slovenski šoli v Italiji, da bo vaša hčerka dovolj dobro naučila slovensko?

Predvsem zaupam svoji hčerki. Ko rečem, da me to zbode, zveni malo hipokritsko, saj sem še jaz začel tako govoriti! Ampak jaz nisem več v dobi formacije, vem, da to mešanje ne bo več vplivalo na mojo slovensčino, hčerka pa je še v času odraščanja. Po drugi strani pa sem slišal, kako je njena sošolka italijanskih korenin rekla, da hodi v gledališko šolo »dal ponedeljek fino al petek«. To pomeni, da ta vpliv poteka tudi v obratni smeri.

Ta čas v letu šole krpajo luknje, učitelji brez pogodbe za nedoločen čas do zadnjega ne vedo, kaj jih čaka. Kako ocenjujete kakovost italijanskega šolstva, če ga primerjate s slovenskim?

Opažam italijanske težave, hkrati pa opažam težave, ki jih ima slovenski izobraževalni sistem. Zmeraj poudarim, da so moji študenti, ki so prišli s te strani meje, v povprečju imeli boljše humanistično izobrazbo kot študenti iz šol v Sloveniji. Zakaj je tako, ne vem, je pa nekaj, kar ti pade v oči. Tudi v Sloveniji sicer primanjkujejo učitelji. Moja žena je prvo službo, pa še to za polovični delovni čas, dobila v ankaranski osnovni šoli tako rekoč z danes na jutri. Drugi problem, ki verjetno obstaja tudi v Italiji, pa so učenci, ki so postali enostavno neobvladljivi. Odgovornost pripisujem nekaterim strujam oz. načinom razmišljanja na pedagoških fakultetah – ne samo slovenskih, se razume. Permisivnost in pretirano poudarjanje učenja skozi igro sta, poleg zakonskih okvirjev, pripomogla, da se ljudje nočejo odločiti za ta poklic.

Ne obžalujete, da ste hčerko vpisali v slovensko šolo v Italiji?

Morda bi si želel nekaj več ambicioznosti na področju ekstrede javnosti, ampak v glavnem sem zadovoljen. Je pa odločitev, da hčerka šolo obiskuje tukaj, pomembna tudi za to, da ohranimo integracijo. Naša si-

tuacija je malo shizofrena, ker žena in jaz delava v Sloveniji. Krog, ki sva ga tukaj spoznala, je zato vezan predvsem na šolo in zunanje dejavnosti, kot so otroški pevski zbor, gledališka šola ... Zato je pomembno, da je hčerka tu v šoli, da smo tako lahko vpeti v ta prostor.

Mnogi Slovenci v Italiji bodo rekli, da so jezikovno in narodno bolj zavedni od Ljubljancem, ki gredo »doga vokat«.

Opažate to domnevno zavednost?
Še premalo živim tu, da bi lahko odgovoril na to vprašanje. A verjetno ni bistvene razlike. V Ljubljani se teh angleških izposojenk niti ne zavedajo, enako kot se tu nekateri ne zavedajo italijanskih izposojenk. Pride spontano. Morda je razlika samo ta, da so v Ljubljani določene skupine, ki sem jim zdi »kul«, da rečejo »kul«. Sem pa opazil, da se tu slovenska identiteta – čeprav so ljudje zelo različni – presenetljivo goji tudi v povezavi z drugo svetovno vojno, vsaj pri Domju. Nikoli se ne bi mislil, da bo moja hči pela pri partizanskem spomeniku *Štvala je delklica zvezdo* (se zasmije).

Tone Partljič je pred leti ocenil, da so v zamejstvu tovrstne svečanosti bolj obiskane in doživete, v Sloveniji pa naj bi se vsega tega spominjanja v času Jugoslavije prenaedli. Bi se strinjali?

Po mojem je tudi drug razlog. V Sloveniji smo želeli kar naenkrat biti nekaj drugega od tistega, kar smo bili.

Je ta radikalen rez s preteklostjo zgrešen?

Je, pa ne zaradi preteklosti, ampak zaradi razkazovanja snobovskega, neoliberalnega dojemanja sveta. Slovenci bodo celotno premoženje porabili za to, da se bodo pokazali v lepem avtu in kupili stanovanje. A mnogi živijo v pomanjkanju.

Je v takem svetu ustvarjanje poezije še smiselno ali neke vrste Sizifov trud?

V zadnjih letih se vse bolj nagiba k temu, da je Sizifov trud, ki pa je vseeno potreben. Poezija je ena zadnjih barikad. S pisanjem ne bomo kaj dosti spremenili, tega se bolj ali manj vsi zavedamo, ampak to je to, kar znamo.

Zdaj ne živite več v Naselju sv. Sergija, ampak na Alturi oz. Judovcu, kajne?

Drži. V Naselju sv. Sergija smo imeli čudovit razgled na Boljunc in skalnato srce, bilo je mirno, nismo pa bili zadovoljni z mikrokoljem. Živeli smo v blokkih, ki jih je upravljala Ater, stvari, ki bi se morale reševati, se niso reševale, zato smo na koncu izgubili živce.

Kaj ugotavljate po petih letih bivanja v Trstu?

Zamejci me zelo čukasto gledajo, ko to rečem, a meni se zdi Trst bolj odprt od slovenske obale, kjer se počutim bolj klavstrofobično kot tu, čeprav je mesto zmeraj veljalo za precej desno usmerjeno, da ne rečem fašistično. A vendarle v Trstu vidim ogromno raznolikosti.

Kaj pa negativna plat Trsta?
Vozniki. Ali so taki, da se jih moraš bati, ali pa so taki polži, da izgubiš živce.